

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Heesseltsche Uiterwaarden

Planstudie Herinrichting

[Startnotitie m.e.r.](#)

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Startnotitie Heesseltsche Uiterwaarden

Datum	14 augustus 2009
Status	definitief

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Verkeer en Waterstaat Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Dienst Oost-Nederland Postbus 9070 6800 ED Arnhem
Informatie	F. Tank
Telefoon	0800 - 8002
Fax	026 - 363 48 97
Uitgevoerd door	Rijkswaterstaat Oost-Nederland
Datum	14 augustus 2009
Status	definitief
Versienummer	1.1

Inhoud

1	Waarom deze startnotitie? 7
1.1	Aanleiding 7
1.2	Waarom een milieueffectrapportage? 7
1.3	Doel en procedure van de startnotitie 9
1.4	Passende beoordeling en plan-milieueffectrapportage 11
2	Wat zijn doel en context van het plan? 13
2.1	Wat is het doel van het project? 13
2.2	Geschiedenis van het project 14
2.3	Uit welk beleid volgt het project? 17
2.4	Wat speelt er nog meer? 20
3	Welke alternatieven gaan we onderzoeken? 23
3.1	Inleiding 23
3.2	Compromisplan als vertrekpunt 23
3.3	Zoekruimte bij een Compromisplan als vertrekpunt 24
3.3.1	Optimaliseren ruimtelijke kwaliteit 24
3.3.2	Optimaliseren beheer 25
3.3.3	Optimaliseren recreatief medegebruik 25
3.3.4	Optimaliseren scheepvaart en veiligheid 25
3.3.5	Optimaliseren kosten plan 26
3.4	Richtingen van de alternatieven 26
4	Hoe worden de effecten bepaald? 29
4.1	Wat is de huidige situatie? 29
4.2	Welke effecten kunnen we verwachten? 34
4.3	Naar welke effecten gaan we kijken? 34
5	Hoe ziet het vervolg eruit? 37
5.1	De formele procedurestappen 37
5.2	Het opstellen van het MER 37
	Bronnen 39
Bijlage A	Besluit-m.e.r.-procedure 41

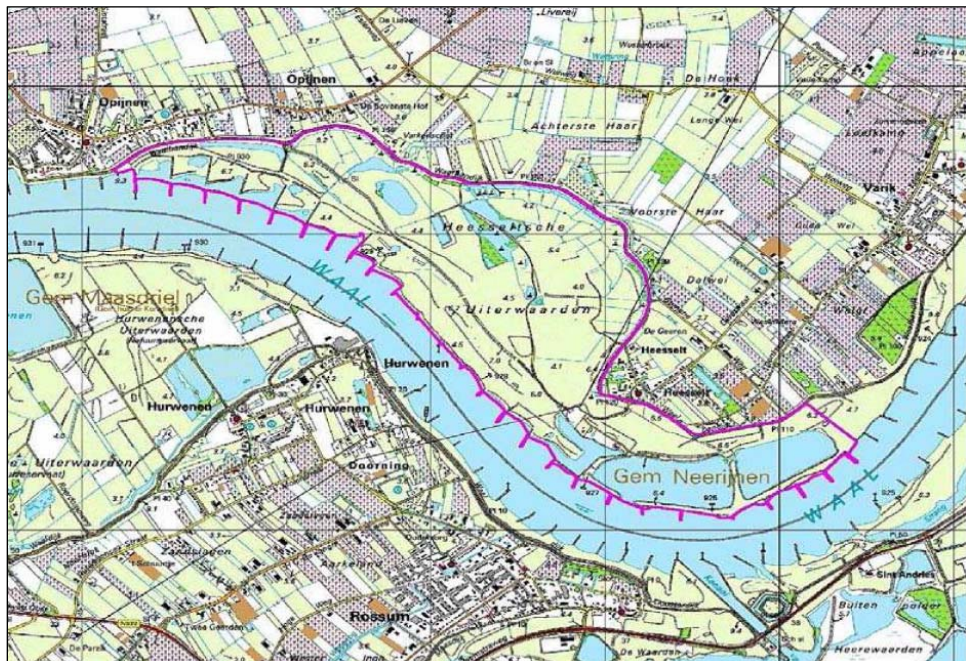
1 Waarom deze startnotitie?

1.1 Aanleiding

Vanaf 1998 werkt Rijkswaterstaat aan de planvorming voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden. De Heesseltsche Uiterwaarden beslaan een buitendijks gebied aan de noordelijke Waaloever, halverwege Tiel en Zaltbommel (zie figuur 1). Rijkswaterstaat heeft de opdracht om een kwaliteitsimpuls te geven aan de natuurwaarden in dit gebied en dit te combineren met rivierverruiming zodat de hoogwaterveiligheid wordt verbeterd. De provincie Gelderland, de gemeente Neerijnen en Staatsbosbeheer ondersteunen het plan. Men wil hierbij rekening houden met het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden, ruimte bieden aan recreatie en de wensen van diegenen die in en om het gebied wonen en werken zoveel mogelijk respecteren. Rijkswaterstaat Dienst Oost-Nederland is de formele initiatiefnemer van het project.

1.2 Waarom een milieueffectrapportage?

Een milieueffectrapportage (een m.e.r.)¹ is een procedure om de milieueffecten van een plan in beeld te brengen. Men kent een besluit-m.e.r. procedure en een plan-m.e.r. procedure. Er moet voor een project een zogenaamde besluit-m.e.r.-procedure worden doorlopen wanneer het project volgens de Wet Milieubeheer besluit-m.e.r.-plichtig is.

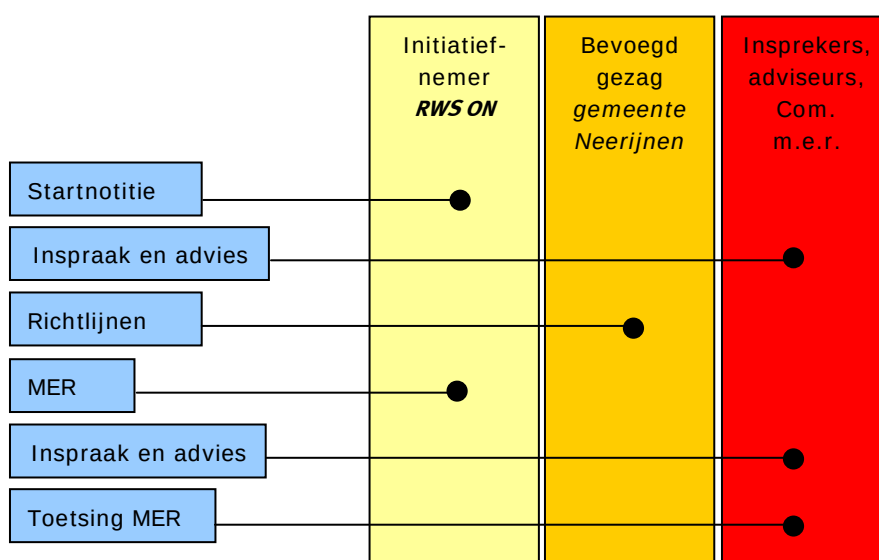
Figuur 1 Plangebied Heesseltsche Uiterwaarden [RIZA, 2002]

¹ M.e.r. staat voor de procedure (de milieueffectrapportage) en MER staat voor het werkelijke document (het milieueffectrapport)

Het plan voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden is besluit-m.e.r.-plichtig omdat het de herinrichting betreft van landelijk gebied van meer dan 250 ha. Deze besluit-m.e.r.-plicht is gekoppeld aan het besluit om de vigerende bestemmingsplannen te herzien. Deze wijzigingen zijn nodig om het plan te kunnen realiseren.

Figuur 2 Luchtfoto van een deel van het plangebied

Figuur 3 De stappen in de m.e.r.-procedure

De belangrijkste onderdelen van een m.e.r. zijn:

- onderzoek naar de (milieu)effecten van de herinrichting;
- onderzoek naar mogelijke alternatieven die dezelfde doelen kunnen realiseren, maar die minder negatieve (milieu)effecten hebben;
- de mogelijkheid tot inspraak van derden;
- een onafhankelijke toets van het onderzoek en de procedure.

De besluit-m.e.r.-procedure is gekoppeld aan het eerste besluit dat de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden mogelijk maakt: het voorontwerp-bestemmingsplan.

1.3 Doel en procedure van de startnotitie

Het uitbrengen van de startnotitie is de eerste formele stap in de besluit-m.e.r.-procedure. De voorliggende startnotitie zorgt voor:

- het starten van de besluit-m.e.r.-procedure;
- het bieden van de mogelijkheid om te reageren op de werkwijze, alternatieven en de te beschrijven effecten;
- het weergeven van de intentie van een aantal overheden om gezamenlijk de realisatie van het project ter hand te nemen;
- het presenteren van de alternatieven die voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden nog worden beschouwd;
- het afbakenen van de voorgenomen activiteit;
- het informeren van betrokken personen en instanties.

De voorliggende startnotitie heeft drie doelen:

1. het informeert alle betrokkenen dat het project in een vervolgfase is beland;
2. het geeft de intentie weer van de overheden om gezamenlijk de realisatie van het project ter hand te nemen;
3. het markeert de formele eerste stap in de m.e.r.-procedure.

Start van een nieuwe vervolgfase, intentie van de gezamenlijke overheden

De herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden kent een lange geschiedenis. Het project is in 1998 gestart om natuurontwikkeling mogelijk te maken. Later is daar ook een bijdrage aan de hoogwaterveiligheid door het verlagen van de maatgevende hoogwaterstanden op de rivier bijgekomen. In 2002 is al een startnotitie in procedure gebracht. Deze procedure heeft in 2008 een doorstart gemaakt. Er is een Compromisplan voor de herinrichting opgesteld, dat het uitgangspunt vormt voor deze nieuwe startnotitie. In hoofdstuk 2 wordt de geschiedenis van het project nader geschetst. De voorliggende startnotitie vervangt die van 2002 en wordt opnieuw voor inspraak en advies aangeboden. Daarmee geven de betrokken overheden aan dat het plan voor de herinrichting een nieuwe fase ingaat en dat de lopende procedure uit 2002 wordt herstart. Rijkswaterstaat en de gemeente Neerijnen brengen met de startnotitie het Compromisplan naar buiten. Deze startnotitie geeft aan dat zij op basis van dit plan de herinrichting de komende jaren verder gaan uitwerken en in procedure brengen.

Dit moet in 2012 leiden tot een gewijzigd vastgesteld bestemmingsplan op basis waarvan de herinrichting daadwerkelijk ter hand kan worden genomen. Op basis van de startnotitie en de inspraakreacties worden de richtlijnen voor het MER

opgesteld, een programma van eisen voor het milieueffectrapport. Een onafhankelijke commissie voor de milieueffectrapportage geeft een advies voor de richtlijnen, op basis waarvan het bevoegd gezag de richtlijnen vaststelt. De gemeenteraad van Neerijnen is het bevoegd gezag voor deze m.e.r.-procedure. Verder zijn er een project- en adviesgroep opgericht.

De m.e.r.-procedure bestaat uit de volgende stappen (zie bijlage A voor een uitgebreidere beschrijving):

- *Het opstellen en publiceren van de startnotitie:* aankondiging van de voorgenomen activiteit en de werkwijze waarop de effecten van de voorgenomen activiteit worden onderzocht;
- *Het ter inzage leggen van de startnotitie:* om derden (gedurende zes weken) de mogelijkheid te geven vragen te stellen over de aanpak van het m.e.r.-onderzoek en zo richting te geven aan het onderzoek;
- *Het advies vragen aan de commissie m.e.r. en andere adviseurs* over de aanpak van het m.e.r. onderzoek (de richtlijnen);
- *Het vaststellen van de richtlijnen* voor het MER door bevoegd gezag (in dit geval de gemeenteraad van Neerijnen);
- *Het opstellen van het milieueffectrapport:* het onderzoek naar de effecten van de voorgenomen activiteit op het milieu (aan de hand van de alternatieven, waaronder een meest milieu vriendelijk alternatief) en het onderzoek naar mogelijke maatregelen om de negatieve effecten te beperken;
- *Het ter inzage leggen van het MER:* om iedereen (gedurende 6 weken) de mogelijkheid te geven het MER inhoudelijk te toetsen;
- *Het toetsen van het MER door de commissie m.e.r.:* een kwaliteitsborging door onafhankelijke specialisten.

Inspraak en richtlijnen

De gemeente Neerijnen legt de voorliggende startnotitie zes weken ter inzage. In deze periode is het mogelijk om een schriftelijke of mondelinge reactie op de startnotitie te geven. De inspraak is met name bedoeld voor een inhoudelijke toets van de werkwijze en de effectbeschrijving zoals in de startnotitie zijn weergegeven. Schriftelijke opmerkingen op deze startnotitie kunnen gericht worden aan:

Gemeente Neerijnen, t.a.v. de Gemeenteraad
Startnotitie Heesseltsche Uiterwaarden
Postbus 30
4180 BA Waardenburg

Tijdens de inspraakperiode wordt tevens een informatieavond gehouden waarin vragen over de startnotitie gesteld kunnen worden. Datum, tijd en locatie van dit moment worden aangekondigd in de plaatselijke media.

1.4 Passende beoordeling en plan-milieueffectrapportage

Passende beoordeling

Het plangebied voor de inrichting Heesseltsche Uiterwaarden is gelegen in het Europese beschermde Natura 2000 gebied 'Uiterwaarden Waal'. Deze uiterwaarden zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Volgens de wet zijn ingrepen slechts toegestaan als duidelijk is dat er geen significante negatieve gevolgen te verwachten zijn op de omliggende Natura 2000 gebieden. De Natuurbeschermingswet 1998 gebiedt om in het geval van mogelijke significante effecten een zogenaamde passende beoordeling uit te voeren voor de te nemen maatregelen. Deze passende beoordeling ondersteunt de besluitvorming over een eventuele vergunningsaanvraag op basis van de Natuurbeschermingswet voor relevante inrichtingsonderdelen van het plan. De passende beoordeling gaat onderdeel uitmaken van het besluitMER.

Plan-milieueffectrapportage

Een plan-milieueffectrapportage (plan-m.e.r.) is aan de orde bij 'kaderstellende besluiten' of bij 'wettelijke of bestuursrechtelijk verplichte plannen' die een kader vormen voor m.e.r.-plichtige besluiten en/of waarvoor een passende beoordeling nodig is. In het geval van de Heesseltsche Uiterwaarden moet de procedure leiden tot een concreet besluit (het bestemmingsplan) waarvoor tevens een passende beoordeling nodig is. Hiervoor wordt -met deze startnotitie als begin- een besluit-m.e.r. uitgevoerd. Er is daarom geen verplichting om een plan-m.e.r. uit te voeren.

2 Wat zijn doel en context van het plan?

Het project de Heesseltsche Uiterwaarden vloeit voort uit het beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening, waterveiligheid en natuur. Dit hoofdstuk gaat in op dat beleid en verwoordt om te beginnen het doel van het project. Aansluitend wordt ingegaan op de geschiedenis van het project.

2.1 Wat is het doel van het project?

Centrale doelstelling

Het centrale doel van de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden is het verhogen van de hoogwaterveiligheid en het leveren van een bijdrage aan de natuur:

1. Het verhogen van de veiligheid:

De herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden is een van de bestaande afspraken in het kader van het programma Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG) en heeft als doelstelling het verzorgen van een waterstanddaling van 5,5 cm voor een betere veiligheid van het gebied achter de dijken tegen overstromingen.

2. Het leveren van een bijdrage aan natuur:

Het project draagt ook bij aan 200 hectare natuurontwikkeling in het kader van de nationale Ecologische Hoofdstructuur. Deze bijdrage maakt ook deel uit van dezelfde afspraken in het kader van NURG.

Naast deze twee hoofddoelstellingen zijn er randvoorwaarden vanuit de scheepvaart, de dijken, natuurbeleid, wonen, beheer en recreatie en willen de initiatiefnemers de ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie, landschap en beleving van het gebied versterken.

Veiligheid

Het project Heesseltsche Uiterwaarden moet de maatgevende hoogwaterstanden verlagen met minimaal 5,5 cm op de hoofdas van de Waal bij km. 925. Deze verlaging draagt bij aan de veiligheid tegen overstromen op de lange termijn. Voor deze lange termijn gaat het Rijk uit dat een maatgevende afvoer van 18.000 m³/s bij Lobith ons land zou kunnen bereiken. Deze maatgevende afvoer is door het Rijk als strategische beleidskeuze vastgesteld in de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier en recent opnieuw bevestigd in het ontwerp-Nationaal Waterplan, dat momenteel de vaststellingsprocedure doorloopt.

Natuur

De natuurdoelstelling voor het project betreft het realiseren van een groot aaneengesloten en beheerbaar natuurgebied waarbinnen ruimte is voor dynamische en riviergebonden processen. Daarbinnen is zonering van de recreatie van belang.

Het project bestaat uit een aantal uiterwaarden dat deel uitmaakt van de zogenaamde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000 gebied 'Uiterwaarden Waal'. De invulling van het EHS is door de provincie bepaald in het Gebiedsplan Natuur en Landschap. Daarnaast is het gebied, als onderdeel van de Waal, aangewezen als Europees Beschermd Natura2000 gebied.

2.2 Geschiedenis van het project²

Zoals reeds is aangegeven, wordt er al vanaf 1998 gewerkt aan de planvorming voor het project herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden. Onderstaand volgt een toelichting op de historie van het project.

Natuurontwikkeling als startpunt

Begin jaren negentig kregen initiatieven voor de natuurontwikkeling en de ontwikkeling van een ecologische hoofdstructuur langs de grote rivieren vorm in het programma Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG) en het Strategisch Groenproject Fort Sint Andries (FSA). De Heesseltsche Uiterwaarden waren onderdeel van deze eerste plannen. Het initiatief voor de Heesseltsche Uiterwaarden is daarbij bij de rivierbeheerder, Rijkswaterstaat, gelegd. In het kader van het NURG is, naast de natuurontwikkelings-doelstelling, ook een veiligheidsdoelstelling aan het project gekoppeld, te weten 5,5 cm waterstandverlaging.

In juli 1998 is Rijkswaterstaat gestart met een verkenning en een planstudie van het project Heesseltsche Uiterwaarden. De gewenste natuurontwikkeling conform NURG en FSA was daarbij de belangrijkste doelstelling. Aansluitend hebben de eerste bewonersbijeenkomsten plaatsgevonden waarbij de bewoners geïnformeerd werden over de plannen.

Ruimte voor de Rivier

In navolging van het ruimte voor de rivierbeleid dat door het Kabinet na de hoogwaters van 1993 en 1995 onder meer was vastgelegd in de beleidslijn Ruimte voor de Rivier (RvdR) en de Vierde Nota Waterhuishouding, heeft het Kabinet in december 2000 met haar standpunt 'Ruimte voor de Rivier' het startsein gegeven voor de planstudie RvdR. Dit resulteerde uiteindelijk in de Planologische Kernbeslissing (PKB) RvdR. In het kader van deze planstudie zijn alle mogelijke maatregelen in het riviergebied onderzocht op hun mogelijke bijdrage voor waterstandverlaging op de korte en lange termijn.

De mening en beleving van de inwoners

In november 2002 verscheen een startnotitie m.e.r. om de formele procedures voor het plan te starten. Daartoe zijn ook informatie- en inspraakavonden gehouden. Tijdens de bijeenkomsten werd duidelijk dat de omwonenden andere ideeën hadden over de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden. Uit de avonden en inspraakreacties bleek dat veel inwoners met name voor het behoud van het landschap en zijn agrarische functies pleitten. In maart 2003 verscheen het advies over de Richtlijnen voor het MER van de commissie m.e.r.. De richtlijnen werden later in het jaar 2003 vastgesteld.

² Op basis van het Compromisplan 2008 (p 3-7) en de Planstudie van SNIP 2a naar SNIP 3, projectplan juni 2008 (p9-10)

In aansluiting hierop is in 2003 een onderzoek gedaan naar de beleving van de omwonenden van de Heesseltsche Uiterwaarden. Dit belevingswaarde onderzoek is de opmaat geweest naar een compromis over de herinrichting tussen de diverse betrokken partijen en inwoners, het zogenaamde Compromisplan 2004. Het belangrijkste punt uit het belevingswaardeonderzoek, het behoud van het bestaande cultuurlandschap, heeft in het Compromisplan 2004 een belangrijke rol gekregen.

Het Compromisplan 2004

In maart 2004 is de eerste versie van het Compromisplan verschenen. De doelstellingen ten aanzien van natuur en veiligheid alsmede zoveel mogelijk wensen van bewoners zijn hierin meegenomen. Na een consultatieronde bleek er bij de meeste partijen draagvlak te zijn voor dit plan. Ook zijn er voorwaarden aan het plan gesteld, zoals het behouden van bestaande gebouwen, het verrichten van onderzoek naar mogelijke kwel, mogelijke vervuilde grond en betere bereikbaarheid. In april 2004 verscheen een iets aangepaste versie op basis van opmerkingen van de projectgroep en de adviesgroep. In december 2004 verscheen de derde versie: het zogenaamde Compromisplan-plus. Hierin zijn enkele zaken aangepast omdat de waterstandsdoelstelling anders niet gerealiseerd kon worden en omdat een aantal zaken in de tweede versie nog geen plek had gekregen. Eind 2004 heeft de provincie Gelderland onder bewoners in en nabij het gebied een brief verspreid waarin de provincie aangaf dat zij achter het Compromisplan-plus stond.

PKB Ruimte voor de Rivier

Vanaf december 2004 heeft het project stilgelegen: het was niet duidelijk in hoeverre het project onderdeel zou worden van de PKB Ruimte voor de Rivier en wat dus de beleidmatige en financiële kaders voor het project waren. In 2006 is het project Heesseltsche Uiterwaarden buiten de PKB gebleven.

De doorstart en het Compromisplan 2008

Nadat het project geen onderdeel van de PKB was geworden, is in november 2006 besloten het project te realiseren in lijn met de oorspronkelijke NURG-doelstellingen, gekoppeld aan een veiligheidsdoelstelling. Rijkswaterstaat bleef de trekker. In 2007 heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat besloten tot een doorstart.

Met het kabinetsbesluit om de Heesseltsche Uiterwaarden geen onderdeel uit te laten maken van het maatregelenpakket Ruimte voor de Rivier, is ook het kader voor de veiligheidsdoelstelling van het project veranderd. Voor het project gelden de oorspronkelijke NURG-doelstellingen, namelijk 5,5 cm waterstanddaling. Deze daling draagt bij aan het robuuster maken van het ingerichte riviersysteem, met meer ruimte om onzekerheden en variaties in de waterstanden onder maatgevende omstandigheden op de lange termijn op te vangen.

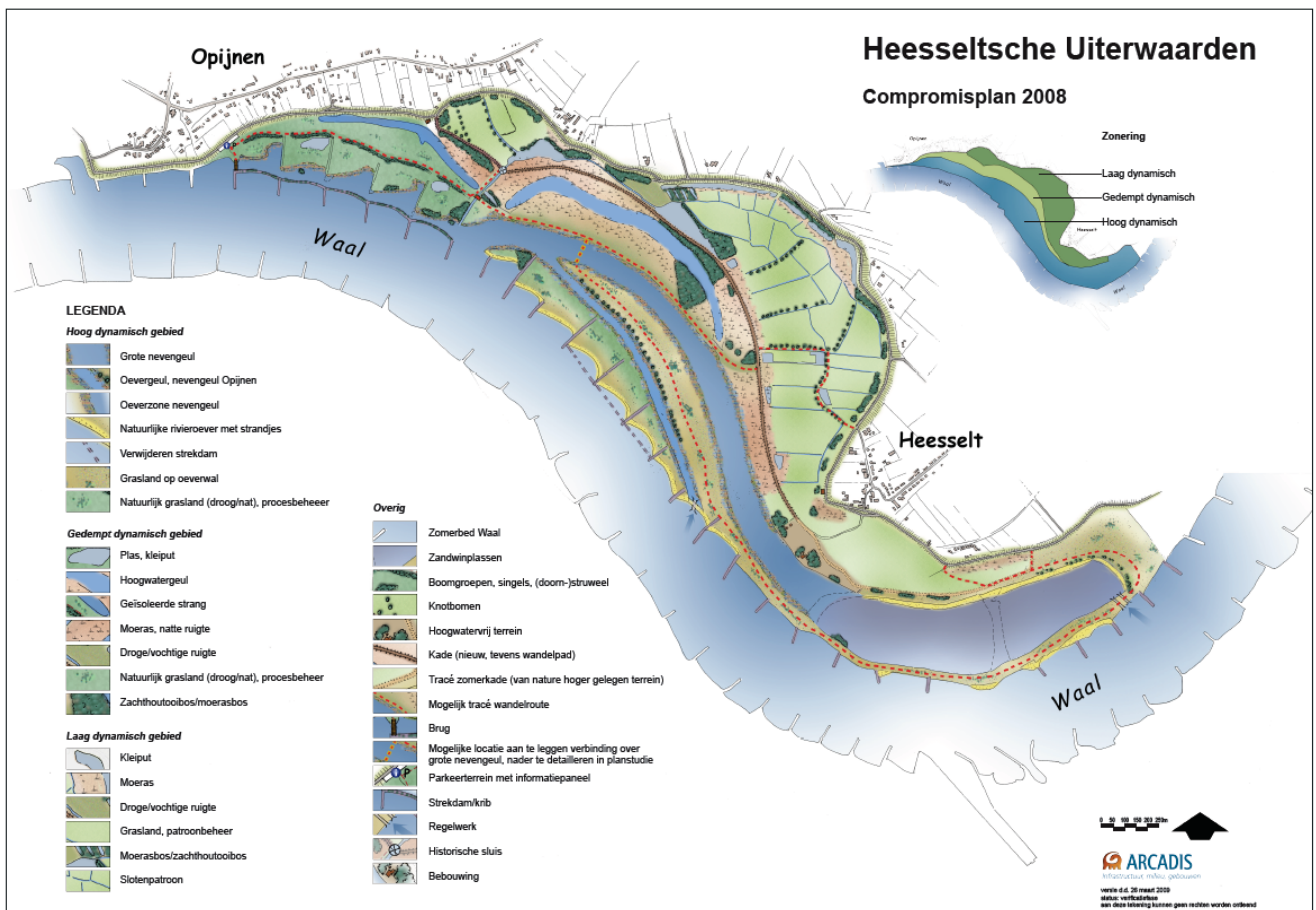
Het Compromisplan 2008 is uitgewerkt om een kwantitatieve hydraulische en kwalitatieve morfologische beoordeling mogelijk te maken³. Die beoordeling heeft in 2008 plaatsgevonden en geleid tot enkele optimalisaties van het Compromisplan 2004. Deze optimalisaties zijn in het Compromisplan 2008 doorgevoerd.

³ Arcadis, Heesseltsche Uiterwaarden, toelichting op het compromisplan 19 jan 2009, p7

Dit plan is ter consultatie voorgelegd aan de belanghebbenden, de projectgroep en de adviesgroep.

De hydraulische berekeningen lieten zien dat het Compromisplan 2008 de rivierkundige taakstelling haalt, maar dat er mogelijk extra aanzanding in de Waal te verwachten is. De verwachte aanzandingen bevinden zich in de vaargeul, waar al regelmatig ondieptes ontstaan voor de scheepvaart.

De belangrijkste opmerkingen uit de consultatieronde betroffen het behoud van de bereikbaarheid van de Waaloever en de invulling van het beheer door Staatsbosbeheer. De resultaten van de hydraulische berekeningen, de kwalitatieve morfologische beoordeling en de reacties uit de consultatieronde zullen in de huidige m.e.r.-procedure worden meegenomen bij de uitwerking van de alternatieven.

Figuur 4 Compromisplan Heesseltsche Uiterwaarden [Rijkswaterstaat ON, 2008]

2.3 Uit welk beleid volgt het project?

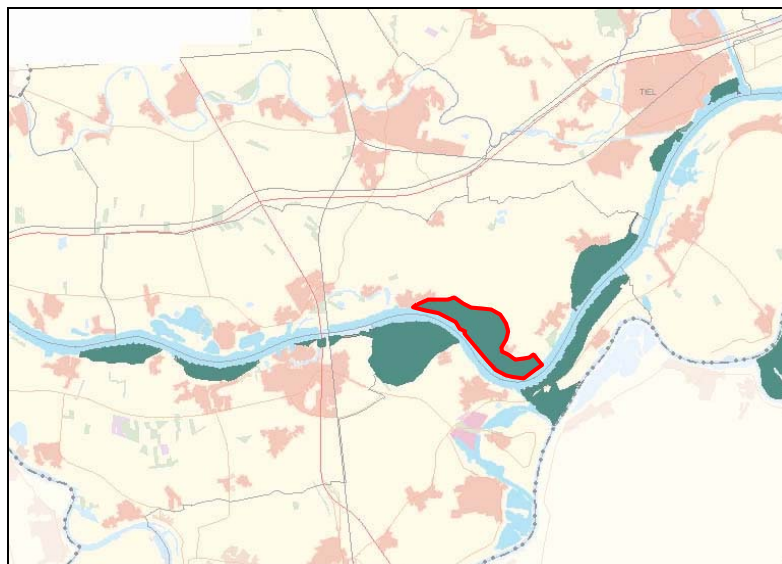
Het project de Heesseltsche Uiterwaarden komt voort uit diverse beleidsplannen.

NURG

NURG staat symbool voor het realiseren van nieuwe natuur in de uiterwaarden van grote rivieren en is een uitwerking van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra uit 1991. Sinds 1993 werken het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) samen aan de realisatie van dit NURG-programma. Naast het realiseren van nieuwe natuur, waaronder nieuwe natuur in de uiterwaarden van de Rijntakken, levert het ook een bijdrage aan het verhogen van de veiligheid, onder andere door het verminderen van de kans op overstromingen. Beide ministeries dragen ieder vijftig procent bij aan de kosten. Na de zeer hoge waterstanden van 1993 en 1995 heeft het NURG-programma een stevige impuls gekregen door de koppeling met de dijkversterking via de Deltawet Grote Rivieren. In al deze projecten wordt natuurontwikkeling gekoppeld aan rivierverruiming.

De doelstelling van het NURG-programma is het realiseren van zeventuizend hectare nieuwe natuur in de uiterwaarden van de Rijntakken en het bedijkte deel van de Maas in 2015. Deze nieuwe natuur vormt een onderdeel van de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het rivierengebied. De geplande einddatum is gelijk aan die van de Planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier.

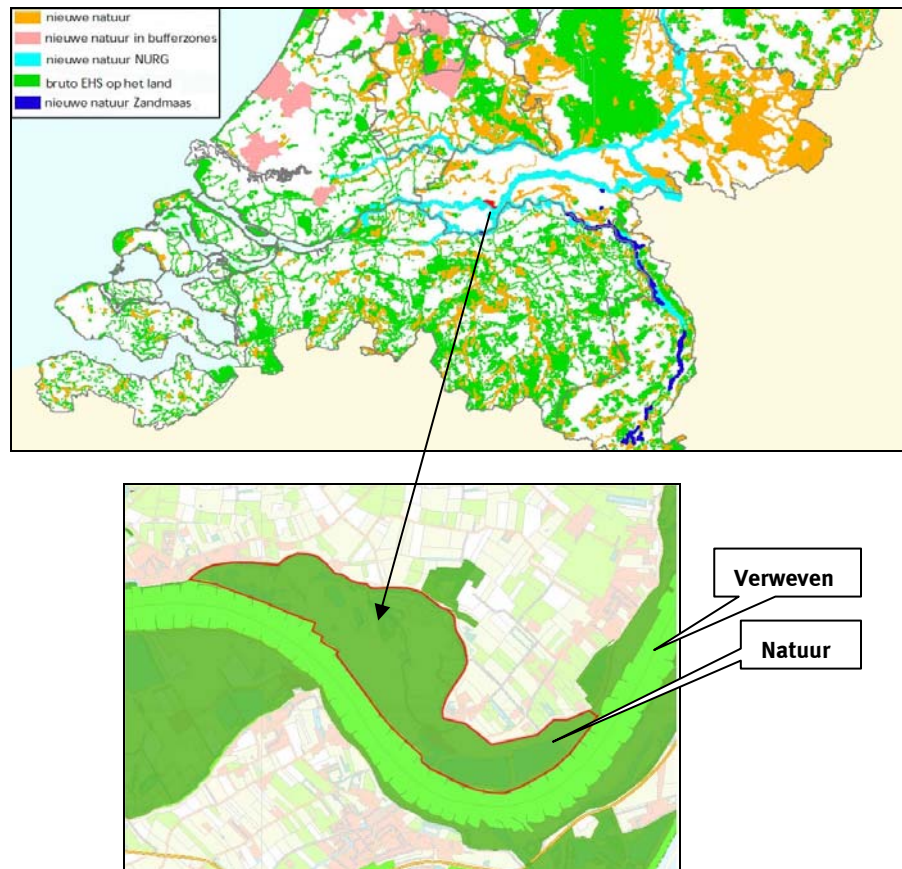
In het Kabinetsbesluit 'Anders omgaan met water' (december 2000), onderdeel 'Ruimte voor de rivier', zijn enkele NURG-projecten aangemerkt als lopende projecten die - binnen de doelstellingen van Ruimte voor de Rivier - voortgezet moeten worden.

Figuur 5 Ligging NURG-projecten tussen Tiel en Brakel (rode lijn is plangebied)

Ecologische Hoofdstructuur en NURG

Sinds 1991 werkt het ministerie van LNV samen met de provincies en andere partners aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur; een samenhangend netwerk van bestaande natuurgebieden en te ontwikkelen nieuwe natuurgebieden. Als de EHS in 2018 klaar is, beslaat zij ruim 700.000 ha (ca 17% van Nederland). In het rivierengebied is de keuze gemaakt om de EHS vrijwel uitsluitend in de uiterwaarden van de grote rivieren te ontwikkelen, terwijl het binnendijkse gebied hoofdzakelijk agrarisch blijft. De uiterwaarden van Heesselt vormen een belangrijke schakel in de EHS van het westelijk rivieren-gebied. LNV en RWS hebben in 1993 besloten om de Heesseltsche Uiterwaard op te nemen in het NURG-programma.

Figuur 6 Ligging EHS Heesseltsche Uiterwaarden

Waterveiligheid

Reeds in 1998 is aan alle NURG-projecten een veiligheidsdoelstelling gekoppeld. Voor de Heesseltsche Uiterwaarden bedroeg deze veiligheidsdoelstelling 5,5 cm waterstandverlaging bij de maatgevende afvoer. Deze maatgevende afvoer is in 2001 vastgesteld op 16.000 m³/s.

In de planstudie PKB Ruimte voor de Rivier is ervoor gekozen om voor de veiligheid bij deze maatgevende afvoer van 16.000 m³/s (de zogenaamde veiligheid op de korte termijn) géén maatregelen in de Heesseltsche Uiterwaarden te nemen. Op dit deel van de Waal is ervoor gekozen om de veiligheid op korte termijn te garanderen door middel van kribverlaging. Dit betekent dat de waterstandverlaging door de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden bijdraagt aan de veiligheid voor de lange termijn.

Voor de lange termijn gaat het Rijk er vanuit dat de maatgevende afvoer van 16.000 m³/s kan stijgen tot 18.000 m³/s. De PKB noemt hiervoor een tijdshorizon van 'rond 2100'. Op dit moment is nog niet duidelijk welke maatregelen moeten worden genomen om bestand te zijn voor de lange termijn veiligheidsopgave.

In het ontwerp-Nationaal Waterplan stelt het kabinet dat 'om de toekomstige hogere afvoer van 18.000 m³/s veilig te kunnen verwerken, bij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitendijkse gebied moet worden geanticipeerd op deze lange termijn verwachtingen'. Tevens geeft het ontwerp-Nationaal Waterplan aan dat op het deel van de Waal waarin de Heesseltsche Uiterwaarden zijn gelegen voor de lange termijn een indicatieve waterstandverlaging van 10 tot 20 cm noodzakelijk zal zijn om de veiligheid te kunnen blijven garanderen. De herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden sluit dan ook aan bij het Nationaal-Waterplan. Het Nationaal Waterplan wordt naar verwachting december 2009 van kracht.

Tenslotte sluit het realiseren van de waterstandverlaging in de Heesseltsche Uiterwaarden goed aan bij het Advies van de Deltacommissie uit september 2009. Het advies van de Deltacommissie luidt: "Daar waar dit kosteneffectief is, moeten nu al maatregelen worden genomen voor afvoeren van 18.000 m³/s voor de Rijn."⁴

Nieuwe natuur

De doelstelling van het NURG-programma is het realiseren van zeventuizend hectare nieuwe natuur in de uiterwaarden van de Rijntakken en het bedijkte deel van de Maas in 2015. Deze nieuwe natuur vormt een onderdeel van de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het rivierengebied. De geplande einddatum is gelijk aan die van de Planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier.

Strategisch Groenproject Fort Sint Andries

In de uitwerking van NURG is besloten tot het zogenaamde Strategisch Groenproject Fort Sint Andries, waar de Heesseltsche Uiterwaarden onderdeel van uitmaakten. Onder leiding van de Provincie Gelderland is destijds een visie opgesteld voor de ontwikkeling van het gebied Fort Sint Andries dat zich uitstrekt langs de Maas tussen Oijen en Hedel en langs de Waal tussen Tiel en Zaltbommel.

⁴ Advies Deltacommissie, samenvatting p 12, etc

Tot voor kort moesten de Heesseltsche Uiterwaarden een bijdrage leveren aan de doelstellingen van Fort Sint Andries. Het project Fort Sint Andries is echter opgeheven, de uitkomsten van de planstudie Heesseltsche Uiterwaarden worden overgenomen in het project WaalWeelde.

Beleidsplan Natuur en Landschap

Naast de planologische doelstelling voortkomend uit NURG is het Gebiedsplan Natuur en Landschap (Provincie Gelderland, 2003) relevant beleid dat invulling geeft aan de EHS. In het Gebiedsplan geeft de provincie haar prioriteiten in het natuur- en landschapsbeleid. Deze prioriteiten komen voort uit de Gelderse natuurdoelenkaart (Provincie Gelderland, 2002). De Heesseltsche Uiterwaarden staan op deze kaart aangegeven als nieuwe natuur. Een klein deel is aangemerkt als bestaande natuur.

Wat betreft nieuwe natuur zijn de volgende natuurdoeltypen en bijbehorende oppervlakten aangegeven:

Nieuwe natuur

- 51 ha bloemrijk grasland.
- 13 ha vochtig kleibos.
- 25 ha moeras.
- 76 ha rivier en nevengeul.
- 38 ha stroomdalgrasland.

Bestaande natuur

- 13 ha plas.

In oktober 2009 wordt het gebiedsplan vervangen door het Natuurbeheerplan Gelderland. Dit plan ligt nu ter inzage. In het Natuurbeheerplan zijn voor de uiterwaarden die heringericht worden alle doelstellingen voor weidevogelgebieden vervangen door doelstellingen voor botanische graslanden. Dit zijn gebieden waar het voor agrariërs en natuurbeheerders mogelijk is om subsidiepakketten te ontvangen voor een beheer dat is gericht op de ontwikkeling van kruidenrijke, soortenrijke graslanden of akkers.

2.4 Wat speelt er nog meer?

Naast de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden speelt een aantal andere projecten in het gebied. Om bij de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden rekening te kunnen houden met de reeds voorziene maatregelen is het voor het MER van belang de samenhang tussen de verschillende projecten goed in beeld te hebben. Door projecten goed af te stemmen wordt voorkomen dat maatregelen dubbel worden uitgevoerd of onvoldoende effect blijken te hebben. Onderstaand volgt een beschrijving van de ontwikkelingen waar aandacht aan besteed moet worden.

Planologische kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB RvdR) en het Programma RvR
Momenteel wordt voor veel riviertrajecten niet voldaan aan de wettelijke veiligheidsnorm.

Om te zorgen dat in de toekomst een grotere hoeveelheid water veilig via het rivierenstelsel kan worden afgevoerd, wordt in de PKB RvdR een pakket aan maatregelen voorgesteld om de veiligheid in het stroomgebied van de Rijn uiterlijk in 2015 in overeenstemming te brengen met het vereiste veiligheidsniveau. Dit gebeurt door maatregelen die de waterstanden bij hoge afvoeren verlagen. Een voorbeeld is de kribverlaging die voorzien is in de Waal. Het vereiste veiligheidsniveau in het rivierengebied rond de Rijntakken moet uiterlijk in 2015 in overeenstemming zijn gebracht met de maatgevende Rijnafvoer van 16.000 m³/s bij Lobith.

De herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden is geen project in het kader van Ruimte voor de Rivier. De Deltacommissie (Commissie Veerman) heeft in 2008 geconstateerd dat de klimaatverandering doorgaat en langs de Rijn rekening moet worden gehouden met 18.000 m³ water per seconde. De Heesseltsche Uiterwaarden heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de veiligheid op de lange termijn.

Naast de doelstellingen voor veiligheid staan in de PKB Ruimte voor de Rivier doelstellingen geformuleerd voor de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied. De provincie heeft samen met betrokken gemeenten en andere belanghebbenden twee nieuwe Handreikingen Ruimtelijke Kwaliteit, één voor de Waal en één voor de Nederrijn Lek, ontwikkeld. Het MER toetst de inrichting Heesseltsche Uiterwaarden specifiek aan het Ruimtelijk Kwaliteits Kader.

Kribverlaging

In het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier worden op de Waal kribben aan beide zijden van de rivier met gemiddeld een meter verlaagd. Hierdoor zal het water gemakkelijker zijn weg vinden, terwijl de vaargeul behouden blijft. De maatregel resulteert bij hoogwater in een waterstanddaling.

Het project Kribverlagingen in de Waal bestaat uit vier maatregelen: kribverlaging Beneden-Waal, kribverlaging Midden-Waal, kribverlaging Fort Sint Andries en de kribverlaging Waalbochten, totaal ca. 750 kribben. Het verlagen van de eerste 100 kribben start op het traject tussen Nijmegen en Druten medio 2009.

Dijkverlegging Heesselt

In de PKB Ruimte voor de Rivier is voor de lange termijn een binnendijkse reservering opgenomen voor een dijkverlegging nabij Heesselt. De dijkverlegging is géén onderdeel van het plan Heesseltsche Uiterwaarden.

WaalWeelde

In de Planologische Kernbeslissing (PKB) is door het Rijk prioriteit gelegd bij het verlagen van kribben in de Waal, zoals hierboven aangegeven. Deze maatregel kan voor de korte termijn relatief snel worden uitgevoerd, is kosteneffectief en heeft effect op de verlaging van de waterstand.

Voor de lange termijn hebben publieke en private partijen onder de naam WaalWeelde het initiatief genomen tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het Waallandschap. Het doel van WaalWeelde is te komen tot een breed gedragen, integraal ruimtelijk investeringsprogramma voor de Waal en haar oevers, gebaseerd op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in combinatie met riviergeveiligheid, natuurontwikkeling en economische groei.

Bij deze overkoepelende opgave waarbij een invulling wordt gegeven aan een integrale gebiedsontwikkeling is tevens sprake van aandacht voor versterking van:

- Wonen
- Toerisme en recreatie
- Cultuurhistorie
- Energie en klimaat.

De doelstellingen van de Heesseltsche Uiterwaarden sluiten goed aan op de doelstellingen van WaalWeelde. Zodoende neemt WaalWeelde het plan Heesseltsche Uiterwaarden in principe ongewijzigd over.

Hurwenen

Aan de andere oever van de Waal vindt het herinrichtingsproject Hurwenen plaats, met zijn eigen natuur- en veiligheidsdoelstelling.

Overige projecten en ontwikkelingen

Naast bovenbeschreven projecten spelen er nog enkele andere projecten in de nabijheid van het plangebied. Dit zijn de projecten Stroomlijn, WaalSamen, Onderhoud Vaardiepte Waal, Kader Richtlijn Water, EMAB ('Experiment Met Aangepast Bouwen') Zaltbommel en het HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma). Deze worden in het MER nader beschouwd. Ook wijzigingen in regelgeving omtrent m.e.r, waterwet en de omgevingsvergunning worden in het MER meegenomen.

3 Welke alternatieven gaan we onderzoeken?

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de alternatieven voor herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden die in het MER nader onderzocht worden. Bij het bepalen van de alternatieven is het Compromisplan als vertrekpunt genomen. Vandaar uit is bekeken op welke punten optimalisatie noodzakelijk en/of gewenst is. Dit is vertaald naar drie alternatieven. In dit hoofdstuk wordt beschreven waarom het Compromisplan als vertrekpunt is gekozen en welke alternatieven in het MER nader uitgewerkt gaan worden.

3.2 Compromisplan als vertrekpunt

Bij het ontwikkelen van alternatieven voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden is het Compromisplan 2008 als vertrekpunt genomen. Het Compromisplan kent een lange geschiedenis zoals reeds aangegeven in hoofdstuk 2. Het eerste Compromisplan uit 2004 was een eerste versie van een inrichtingsschets. Daarin zijn naast de beleidsmatige doelstellingen voor natuur en veiligheid ook zoveel mogelijk de wensen van de bewoners meegenomen. In 2008 is het Compromisplan uit 2004 geactualiseerd. Concrete activiteiten in het plan zijn onder meer het vergraven van grond, de bouw van waterbouwkundige constructies en de herinrichting van het gebied. In figuur 4 is het plan weergegeven.

Het huidige plan wordt door de meeste partijen gedragen. En gegeven de lange weg die doorlopen is om dit compromis te bereiken, is ervoor gekozen dit plan als vertrekpunt voor het vervolg te nemen. Daarbij is tevens de verwachting dat de milieueffecten niet tot een wezenlijk ander alternatief zullen leiden.

Om bij het Compromisplan van 2008 ook een zo actueel mogelijk beeld van de omgevingspartijen over het project te hebben en te toetsen hoe zij tegen het Compromisplan 2008 aankijken, is een omgevingsanalyse uitgevoerd waarvan de resultaten begin 2009 bekend zijn geworden. De omgevingsanalyse waarbij omwonenden, overheden, belangenorganisaties en netwerkpartners betrokken zijn, heeft laten zien dat er nog steeds draagvlak is voor het Compromisplan, maar ook dat er nog wat kritiekpunten zijn.

Vanaf de start van het plan, de eerste verkenning en planstudie in 1998, zijn de doelstellingen van het plan niet wezenlijk veranderd. Het oorspronkelijk projectdoel, natuurontwikkeling conform NURG en Fort Sint Andries, is behouden gebleven en later aangevuld met het doel veiligheid tegen overstromen. In het Compromisplan 2008 zijn de doelstellingen en randvoorwaarden vanuit veiligheid en natuur ten opzichte van het Compromisplan 2004 geactualiseerd en getoetst. Hierdoor voldoet het Compromisplan 2008 aan de huidige doelstellingen van het project. Wel zijn er op een aantal punten effectbeperkende maatregelen nodig, zoals voor de scheepvaart.

Door het Compromisplan als vertrekpunt te nemen is er een goede basis. Het geeft de mogelijkheid en daarmee de kans om bij de kanttekeningen die er bij het Compromisplan geplaatst zijn, stil te staan en te kijken of en hoe deze mogelijk weggenomen kunnen worden. Door middel van het vormen van de alternatieven kunnen deze kansen worden aangegrepen.

Relatie andere plannen

Het Compromisplan is opgesteld voor de specifieke doelen op het gebied van natuur en veiligheid. Daarbij zijn er voor beide doelen relaties met andere projecten en ander beleid, zoals bijvoorbeeld het Programma Ruimte voor de Rivier en WaalWeelde. Deze zijn op elkaar afgestemd en zorgen samen voor een samenhangende realisatie van beleidsdoelen langs de gehele Waal. De doelen van het Compromisplan zijn dan ook niet uitwisselbaar met doelen van andere projecten. Wel vindt er afstemming plaats om te voorkomen dat plannen elkaar negatief beïnvloeden en dienen kansen om tot efficiënte win-win situaties te komen, in het MER in beeld te worden gebracht.

3.3 Zoekruimte bij een Compromisplan als vertrekpunt

Het Compromisplan 2008 vormt het vertrekpunt voor de alternatieven. In de alternatieven worden optimalisaties uitgewerkt. Er is onderscheid tussen verplichte en gewenste optimalisaties. De zoekruimte van de optimalisaties bevat de volgende aspecten:

- Ruimtelijke kwaliteit
- Beheer
- Veiligheid en scheepvaart
- Recreatief medegebruik
- Kosten plan

De zoekruimte binnen deze onderdelen wordt mede gevoed door de bestaande omgevingsanalyse en het belevingswaardeonderzoek. De onderdelen die verplicht geoptimaliseerd dienen te worden zijn beheer, veiligheid en scheepvaart.

3.3.1

Optimaliseren ruimtelijke kwaliteit

Het begrip ruimtelijke kwaliteit is de laatste jaren een belangrijk begrip geworden bij de ontwikkeling en inrichting van het rivierengebied. Ruimtelijke kwaliteit combineert landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van een gebied met het ontwerp en de beleving ervan. Het verder ontwikkelen van het Compromisplan vanuit de principes van ruimtelijke kwaliteit kan de meerwaarde van het plan vergroten en zorgen voor een extra beleving van de inrichting door bewoners en omgeving.

Vanuit de ruimtelijke kwaliteit zal in het MER in ieder geval gekeken worden naar optimalisaties van de nevengeul(en) en de relaties van de rivier met de uiterwaard en de oeverzones:

- passend bij de maat en schaal van de Waal en uiterwaard;
- gebruik makend van oude historische patronen;
- mogelijkheden voor tweezijdige aantakking van geulen en ruimte voor erosie en sedimentatie;
- verbinding van de rivier met de uiterwaard en oeverzone door overstromingsdynamiek;

- robuuste natuur (kunnen omgaan met omstandigheden die anders zijn dan verwacht).

Daarnaast zal gekeken worden naar de samenhangende versterking van de landschappelijke variatie en de aanleg van een recreatief netwerk, onder meer door:

- verschillen in grootschalige uiterwaard en kleinschalige oeverwal;
- behoud van doorzichten vanaf de dijk op speciale locaties en op de rivier;
- inrichting nabij de dijk als een slingerende en ononderbroken structuur;
- het zichtbaar maken van cultuurhistorische structuren en relictten, en de betekenis daarvan vertellen;
- met openbare en recreatieve plekken, variatie en zonering in het recreatief gebruik.

Voor de Waal hebben de provincie Gelderland, het ministerie van VROM en de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier een handreiking Ruimtelijke Kwaliteit opgesteld. In het MER wordt hier gebruik van gemaakt.

3.3.2 *Optimaliseren beheer*

Om een inrichting te realiseren waarin het natuurgericht beheer (en onderhoud) verder is geoptimaliseerd, zijn met name de interacties tussen de landbouw, het recreatief medegebruik en de rivierkundige ruimte van belang. Het beheer kan zo geoptimaliseerd worden dat landbouw en recreatief medegebruik mogelijk blijven. De vegetatie mag daarnaast geen belemmering vormen voor de doorstroombaarheid bij hoogwater en er dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van extra baggerwerkzaamheden. Tenslotte kan worden geoptimaliseerd door het beheer op de lange termijn beter in te bedden en te borgen in het ontwerp. Juist bij het beheer ligt de opgave om een duurzame inrichting te combineren met de beleving van en het draagvlak bij bewoners.

3.3.3 *Optimaliseren recreatief medegebruik*

Ten aanzien van het recreatief medegebruik zijn er diverse optimalisaties mogelijk ten opzichte van het Compromisplan. Deze optimalisatie is bedoeld om maatschappelijk draagvlak te creëren. Te denken valt aan het beter inpassen van recreatieve mogelijkheden zoals zwemmen, vissen en wandelen. Door aanvullende aandacht in de uitwerking te besteden aan de aanwezigheid van doorzichten, kan het landschap door de recreant beter beleefd worden. Ook optimalisaties ten aanzien van de toegankelijkheid, bereikbaarheid (inclusief wensen voor parkeermogelijkheden) van het uiterwaardengebied worden nader onderzocht. Voor deze optimalisatie is het van belang dat er een goede afstemming plaats vindt met het beheer en de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

3.3.4 *Optimaliseren scheepvaart en veiligheid*

De doelstelling ten aanzien van hoogwaterbescherming wordt met het huidige Compromisplan gehaald. Een optimalisatieslag kan gerealiseerd worden door een effectiever ontwerp te realiseren waarbij de rivierkundige effectiviteit en het beheer beter op elkaar zijn afgestemd.

Het huidige Compromisplan heeft daarnaast nadelige gevolgen voor de bevaarbaarheid van de Waal. Mogelijkheden om de scheepvaarteffecten met aanpassingen in het Compromisplan te voorkomen zijn:

- Aanpassen instroomopeningen (regelwerken verplaatsen en de permanente afvoeronttrekking richting de uiterwaarden reduceren);
- Kleine nevengeul op de grote nevengeul aansluiten en de aansluiting met de hoofdgeul dichtzetten;
- Strekdam niet verwijderen, maar behouden in het ontwerp.

Het bevaarbaar houden van de Waal is ook van belang in het licht van de Wbr-vergunbaarheid (Wet beheer Rijkswaterstaatwerken) van het plan. Tenslotte kan nog gekeken worden naar mogelijkheden om een toename van de binnendijkse kwel te voorkomen.

3.3.5 *Optimaliseren kosten plan*

Het Compromisplan moet ook kunnen worden betaald. De mogelijkheid die er nu is om het Compromisplan te optimaliseren biedt daarvoor kansen. Er kan gekeken worden op welke wijze een optimalisatie van het Compromisplan plaats kan vinden waarbij het plan nog steeds voldoet aan de gestelde doelstellingen, maar waarbij wel de betaalbaarheid ten goede wordt gekomen. Opties hiervoor zijn bijvoorbeeld de versoering van grondkosten, optimaliseren van de grondbalans en marktpotenties, de kosten voor beheer in combinatie met inzet van derden, veel uitwerkingsvrijheid bij de markt leggen, het zoeken naar medefinanciering op lokaal of Europees niveau en het winnen van delfstoffen.

3.4 Richtingen van de alternatieven

In het MER worden alternatieven voor de inrichting en het beheer voor de Heesseltsche Uiterwaarden onderzocht. Daarbij zijn de in paragraaf 3.3 geschetste zoekruimte en mogelijke optimalisatierichtingen, leidend. Bij het bepalen van de alternatieven is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- het vertrekpunt is het Compromisplan
- de gewenste optimalisaties moeten een plek krijgen
- alternatieven bestaan allen uit inrichting in combinatie met een bijpassend beheer

Op basis hiervan zijn drie richtingen bepaald die als alternatieven in het MER nader uitgewerkt gaan worden:

1. het verder uitwerken van het huidige Compromisplan met de noodzakelijke mitigerende (verzachtende) maatregelen, met name voor de scheepvaart;
2. het uitwerken van een aangepast Compromisplan waarvan de kosten zoveel mogelijk worden beperkt. Het plan moet nog wel voldoen aan de doelstellingen van het plan en de minimaal noodzakelijke mitigerende maatregelen;
3. een verder geoptimaliseerde inrichting waarin zoveel als mogelijk tegemoet wordt gekomen aan alle noodzakelijke en gewenste optimalisaties.

Onderstaand zijn deze richtingen nader beschreven.

1. Compromisplan 2008

Alternatief in de vorm van het huidige Compromisplan met detaillering en bijbehorend beheer. Hier worden passende (verplichte) mitigerende maatregelen in meegenomen. Van het Compromisplan is bekend dat het aan de doelstellingen voldoet en bij de meeste betrokken partijen op draagvlak kan rekenen.

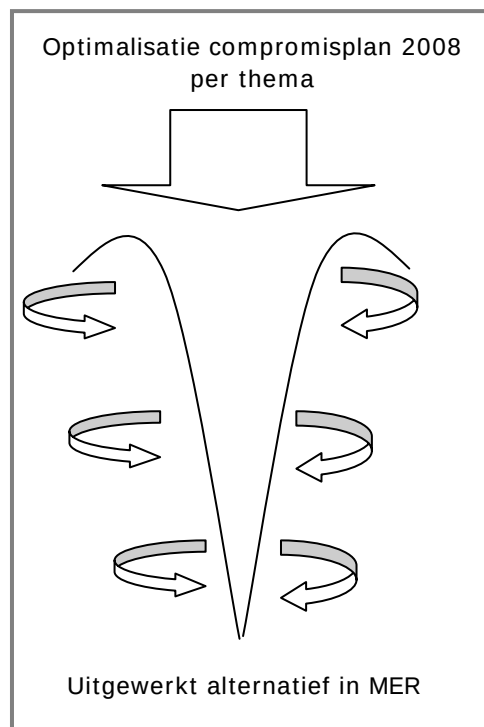
2. Versoberd Compromisplan

Alternatief waarbij gekeken wordt hoe ten opzichte van het Compromisplan de maatregelen versoberd kunnen worden zodat de kosten verminderen. Hierbij moet het plan wél de veiligheids- en natuurdoelen en de noodzakelijke mitigerende maatregelen realiseren en is ook aandacht nodig voor de inrichting in combinatie met beheer.

3. Geoptimaliseerd Compromisplan

Een integratie-alternatief waarin zoveel mogelijk optimalisaties in een integraal ontwerp hun plek krijgen.

Het Compromisplan gaat tezamen met de mogelijke optimalisaties een integraal ontwerpproces in waarbij middels dynamische trechtering een zo optimaal mogelijk ontwerp ontstaat dat ook het bijbehorende beheer bevat. In dit alternatief wordt ook de optimalisatie richting een meest milieu vriendelijke alternatief bekeken.

Figuur 7 Ontwerpproces

4 Hoe worden de effecten bepaald?

4.1 Wat is de huidige situatie?

Om de effecten van de inrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden op de omgeving te kunnen vergelijken en beoordelen, wordt het plan vergeleken met de situatie voorafgaand aan de herinrichting: de referentiesituatie. Als referentiejaar is 2015 gekozen: het jaar dat de Heesseltsche Uiterwaarden naar verwachting volledig gerealiseerd en in gebruik is. De huidige situatie is het uitgangspunt voor referentiesituatie. Daarnaast worden de autonome ontwikkelingen (zonder voltooiing van de Heesseltsche Uiterwaarden) tot 2015 meegenomen in de referentiesituatie.

In onderstaande paragraaf wordt een globale beschrijving van de huidige situatie in en rond het plangebied gegeven. Daarnaast worden ook de autonome ontwikkelingen tot het jaar 2015 al globaal aangegeven.

Algemeen

De Heesseltsche Uiterwaarden liggen aan de noordelijke Waaloever halverwege Tiel en Zaltbommel. Het gebied is 386 ha groot (zie figuur 1). Het projectgebied begint even boven de voormalige zandwinplassen bij rivierkilometerraai 924.9 en loopt tot aan kilometerraai 930.5. De belangrijkste functies van het gebied zijn natuur en landbouw.

Bodem en water

De Heesseltsche Uiterwaarden zijn grotendeels vergraven en heringericht in het kader van kleiwinning. Het oorspronkelijk morfologisch patroon is daarbij in belangrijke mate uitgewist. Slechts nabij de rivier en nabij de kade zijn nog onvergraven delen aanwezig. Als overblijfselen van de zand- en kleiwinning zijn diverse zand- en kleiputten (open wateren) in het gebied aanwezig. Aan weersijden van de kade is een brede, vlakke oeverwal aanwezig. Richting de rivier zijn lokaal ook jonge oeverwallen te vinden, deze hebben de potentie om uit te groeien tot kleine rivierduintjes.

Figuur 8 De vorming van een jonge oeverwal door opzanding na hoogwaterperioden

In het gebied zijn langs de Waal op diverse plaatsen natuurlijke zandige oevers aanwezig. In een drietal kribvakken is in de huidige situatie de oever vastgelegd middels een strekdam.

Ondanks de vergraven situatie zijn er binnen de uiterwaarden grote hoogteverschillen. De maaiveldhoogte varieert tussen + 3,5 m en + 6,5 m NAP, de verhoging van de voormalige steenfabriek ligt op een hoogte van + 8 à 9 m NAP.

De zomerkade kent een hoogte van + 7,00 m NAP. De kade overstroomt jaarlijks gemiddeld enkele dagen. Uitgaande van een gemiddelde maaiveldhoogte van + 4,00 m staat het onbekade gebied jaarlijks ca. 50 dagen onder water bij hoge rivierstanden. In het projectgebied komt licht en zwaar verontreinigde grond voor. Deze verontreinigingen zijn afkomstig van slib dat door de rivier is aangevoerd en in de uiterwaarden is afgezet. Exacte gegevens omtrent de ligging en aard van de verontreinigingen zijn nog niet beschikbaar en zullen in het kader van het MER verzameld worden.

Natuur

Uit bronnenonderzoek (Jans, 2000, Zijlstra 2003), aangevuld met eigen waarnemingen van Arcadis (2008), komt het beeld naar voren dat dit 386 ha grote gebied qua natuurwaarden, in vergelijking met andere Waaluiterswaarden, ecologisch niet bijzonder waardevol is. Het is echter wel een gebied dat in potentie veel kwaliteiten bezit. De uiterwaarden zijn onderdeel van Natura 2000 gebied. Verder komen in sommige delen bijzondere soorten of habitats voor die aandacht vragen bij het verdere planproces.

Het volgende gaat nader in op de natuurwaarden van respectievelijk de wateren, de graslanden, de moerassen en de bossen.

Wateren

In het plangebied komt een scala aan wateren en watertypen voor. Het meest in het oog springend zijn de diepe zandwinputten in de oosthoek van het plangebied. De natuurwaarden van deze plassen zijn zeer beperkt. Meer centraal in de Heesseltsche Uiterwaarden liggen diverse zand- en kleiputten van verschillende ouderdom. De oevers zijn variabel van vorm en begroeiing. De ijsvogel broedt hier in oevers met steile wanden.

In de oude kleiputten in het bekade deel langs de Waalbandijk komen vissen voor, zoals snoek, vetje, rietvoorn, zeelt en kroeskarper. Deze soorten zijn gebonden aan vegetatierijke wateren. In één van de kleiputten komt een populatie van de kamsalamander voor. In de westelijk helft van het plangebied ligt langs de bandijk een oude, geïsoleerde strang met fraai ontwikkelde water- en oevervegetatie.

Voorts van belang is de stromende nevengeul nabij Opijnen (zie figuur 9). Deze geul functioneert goed voor de fauna van stromende wateren en vormt daarmee een zeer waardevol milieu. De nevengeul is bijzonder vanwege het grote aantal stromingsminnende vissen als sneep, winde, kopvoorn, kleine modderkruiper, riviergrondel, serpeling en rivierdonderpad. De oevers van de nevengeul worden benut als foerageergebied voor allerlei soorten steltlopers.

Figuur 9 De nevengeul bij Opijnen

Graslanden

Het gebied bestaat momenteel voor het overgrote deel uit grasland. Hiervan nemen de natte tot vochtige, deels verruigde soortenarme graslanden de grootste oppervlakte in. De waarde van de omgeving van het plangebied voor vogels ligt met name bij de (overwinterende) water- en moerasvogels: ganzen, zwanen en eenden. De graslanden worden intensief gebruikt als foerageergebied door ganzen, zwanen en eenden. De ganzen (met name de kolgans) overnachten in de Hurwenense Uiterwaard.

Moerassen en bossen

Te midden van de waterhoudende kleiputten komen in het centrale deel van de Heesseltsche Uiterwaarden diverse zachthoutoosbosjes en moerassen voor. De moerassen en wilgenbossen zijn ontstaan als gevolg van verlanding van de ondiepe tichelgaten (kleiputten). De moerassen bestaan uit liesgras- en rietgrasvegetatie, afgewisseld door bloemrijke vochtige ruigtekruidenvegetaties. Broedvogel is hier onder andere de blauwborst. In de begroeide oevers broeden grauwe gans en krakeend. Het aantal broedparen van de grauwe gans is sterk aan het toenemen.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De Heesseltsche Uiterwaarden liggen in een hoefijzervorm aan de rivier, zo ontstaan door sterke meandering van de Waal in het verleden. Het gebied wordt gekenmerkt door een half open tot open landschappelijk karakter, met diverse zichtlijnen en oriëntatiepunten op de rivier. Het centrale deel van het plangebied is meer besloten en kent de grootste ruimtelijke variatie. De aanwezige plassen en bossen zijn hier markante elementen in dit door klei- en zandwinning sterk beïnvloede gebied (zie figuur 10).

In het westen is het gebied veel kleinschaliger van aard. Hier ligt een oude, geïsoleerde strang tegen de dijk, komen nog onvergraven percelen voor en zijn opgaande beplanting van essen en wilgen langs de perceelsgrenzen aanwezig. Markante elementen die het landschap beïnvloeden zijn:

- de grote zandwinplassen;
- het voormalige steenfabriekterrein;
- de hoogspanningsmasten;
- de onbemande radarpost.

Figuur 10 Landschap Heesseltsche Uiterwaarden

De steenfabriek is eind jaren 70 van de vorige eeuw verlaten en eind jaren 80 gesloopt. Behalve het grootste deel van het opgehoogde terrein, twee woningen, het haventje en de toegangsweg, zijn alle bovengrondse resten van de fabriek afgevoerd.

De belangrijkste cultuurhistorische elementen in de Heesseltsche Uiterwaarden zijn:

- de 17e eeuwse zomerkade, met name het meest westelijke deel: de Zilvaardsche Dam;
- het bakstenen ontwateringsluisje;
- de oude kleiputten langs de dijk;
- het blok 19^e eeuwse dijkwoningen.

In het projectgebied zijn volgens het historisch onderzoek van De Klinker uit 2000 geen archeologische waarden geregistreerd. Wel geeft de Indicatieve Kaart van Archeologische waarden (IKAW) aan dat voor een deel van het projectgebied, namelijk de strook langs de Waaldijk van Heesselt westelijk tot aan de Esterweg een middelhoge verwachting bestaat voor het aantreffen van archeologische waarden.

Wonen, werken en landbouw

Op drie plaatsen in het plangebied zijn buitendijkse woningen aanwezig. Een blok dijkwoningen ligt langs de Waalwijk ter hoogte van Heesselt, één woning ligt ter hoogte van Opijnen. Op het voormalige steenfabriekterrein staan twee woningen. Landbouw is samen met natuur de belangrijkste functie van het gebied (zie figuur 12). Er bevinden zich verspreid door het gebied veel grazers, waaronder voornamelijk koeien.

Verkeer, geluid en lucht

In het plangebied lopen drie ontsluitingswegen. Het verkeer is beperkt. Er is naar verwachting geen sprake van geluidsoverlast en overschrijding van de luchtkwaliteitsnorm.

De Waal is één van de drukste vaarroutes van Europa. Om het transport over de Waal niet te belemmeren dient in de bocht van St Andries te worden gestreefd naar een minimale diepte van 2,8 m en een minimale breedte van 150 m bij lage waterstanden.

Figuur 11 Buitendijkse woningen

Figuur 12 Zicht op het agrarisch gebied

Recreatie

De belangrijkste recreatieve functie van het gebied is de wandelfunctie. De zandwinplassen in het oostelijk deel hebben bij mooi weer daarnaast een belangrijke recreatieve functie voor de omwonenden in de vorm van zonnen, zwemmen en surfen. De meeste mensen komen lopend of met de fiets naar dit gebied; er zijn nauwelijks parkeermogelijkheden. De enige parkeerplaats ligt in het westen van het plangebied bij de toegang tot de strekdam die langs de nevengeul van Opijnen ligt.

Verder zijn de Heesseltsche Uiterwaarden niet van groot belang voor recreanten. Langs sommige plassen en de Waal wordt gevist. Daarnaast loopt door een deel van het gebied de Struinroute Waal. De Waaloever is in eigendom van Rijkswaterstaat. De Waaloever is vrij toegankelijk.

4.2 Welke effecten kunnen we verwachten?

Deze paragraaf beschrijft de mogelijke effecten die te verwachten zijn en nader onderzocht gaan worden in het MER.

Door het plan de Heesseltsche Uiterwaarden gaat een deel van de bestaande natuur- en landschapswaarden in het gebied verloren. Ook is er mogelijk effect op het Natura 2000 gebied 'Uiterwaarden Waal'. Daarnaast biedt het project ook een kans voor de ontwikkeling van nieuwe natuur en landschapswaarden en kan het de ruimtelijke kwaliteit versterken. De voorgenomen ontwikkeling heeft effect op de cultuurhistorische waarden van het gebied; het huidige cultuurhistorische landschap verandert.

De Heesseltsche Uiterwaarden levert een bijdrage aan de veiligheid door de verlaging van de hoogwaterstanden. Door de voorgenomen ontwikkeling treedt verstoring op van het bodemprofiel. Effecten van de mate en kwaliteit van bodem zijn onderdeel van het onderzoek. Daarnaast wijzigt de waterhuishouding van het buitendijks gebied. Dit kan tevens van invloed zijn op de binnendijkse kwel.

Voor het aspect wonen moet er gekeken worden naar de mogelijke effecten op kwel. Ook verandert de beleving van het gebied. De huidige bebouwing buitendijks blijft in principe gehandhaafd. Effecten op deze bebouwing worden in beeld gebracht. Landbouw blijft waarschijnlijk beperkt mogelijk, maar moet worden ingepast in de nieuwe functie van het gebied.

Ten aanzien van verkeer, en de daaraan gerelateerde luchtkwaliteit en geluidhinder zijn er naar verwachting geen effecten. Wel zal tijdens de uitvoering tijdelijke verkeershinder worden ervaren door extra bouwverkeer. De inrichting zal tenslotte zodanig moeten zijn dat er geen hinder op de beroepsvaart optreedt (dwarsstromen, zicht en sedimentatie). Bij de toetsing hiervan wordt gebruik gemaakt van het Rivierkundig Beoordelingskader van Rijkswaterstaat. Naar verwachting zijn er geen effecten op externe veiligheid, wel op kabels en leidingen.

Tenslotte wijzigt het huidige recreatieve gebruik van de Heesseltsche Uiterwaarden. De ontwikkeling van recreatieve voorzieningen en mogelijkheden is onderwerp van nadere uitwerking.

4.3 Naar welke effecten gaan we kijken?

De beoordeling van de verschillende nader uitgewerkte inrichtingalternatieven voor de Heesseltsche Uiterwaarden vindt plaats aan de hand van een aantal uiteenlopende (milieu)thema's.

In het MER worden de (milieu)effecten beschreven en beoordeeld ten opzichte van het referentiealternatief. De beschrijving is voornamelijk kwalitatief, waar relevant en mogelijk wordt dit kwantitatief gedaan. Modelonderzoek wordt uitgevoerd voor hydraulica en morfologie (thema's veiligheid en beheer en onderhoud) en de geohydrologie (thema water). Daarnaast vindt veldonderzoek plaats ten aanzien van archeologie, bodem, ecologie en geohydrologie.

Bij de beschrijving van de effecten wordt onderscheid gemaakt tussen effecten tijdens de aanlegfase (vaak tijdelijke effecten) en effecten na ingebruikname (vaak permanente effecten).

De volgende milieuthema's worden in het MER onderzocht:

Op basis van huidige informatie:

- **Landschap:** 'Worden landschapselementen en -structuren aangetast?', 'in hoeverre is er sprake van aantasting of versterking van de visuele kwaliteit?' en 'worden de aardkundige waarden aangetast?'.
- **Ruimtelijke kwaliteit:** 'Hoe verandert de ruimtelijke kwaliteit van het gebied?'.
- **Cultuurhistorie en archeologie:** 'Worden er cultuurhistorische en archeologische waarden aangetast?'.
- **Beheer en onderhoud:** 'Hoe verandert de lengte en het onderhoud van de dijken?', 'wat wijzigt er aan het beheer in de uiterwaarden (sediment en vegetatiebeheer) en het onderhoud aan de civieltechnische constructies', 'wat zijn de veranderingen van beheer van de vaargeul en oeverstroken als gevolg sedimentatie en erosie?' en 'wat is het beheer op lange termijn?'.
- **Water:** 'Wat verandert er aan het watersysteem en de kwaliteit van het oppervlaktewater?' en 'blijven de dijken voldoende stabiel?'.
- **Bodem:** 'Is zetting te verwachten?', 'wijzigt de bodemkwaliteit van het plangebied?' en 'hoeveel grond dient er te worden getransporteerd en wat is de grondbalans?'.
- **Verkeer:** 'Wat is het effect op de ontsluiting en de verkeersintensiteiten?'.
- **Geluid en lucht:** 'leidt de ontwikkeling tot verandering in de geluidsbelasting en de luchtkwaliteit?'.
- **Externe veiligheid en kabels en leidingen:** 'Wat zijn de risico's van vervoer en gebruik van gevaarlijke stoffen?' en 'wat is het effect voor kabels en leidingen in de ondergrond?'.
- **Hinder tijdens uitvoering:** 'In hoeverre ervaart men hinder tijdens de uitvoering van het project?'.
- **Wonen en werken:** 'Versterkt of/en tast de ontwikkeling de huidige woonfunctie aan?', 'wat is het effect op de beleving van het gebied?' en 'verdwijnen er werkfuncties als gevolg van het ruimtebeslag van de ingreep?'.
- **Landbouw:** 'Wat is de verandering van het areaal landbouwgrond' en 'heeft de ontwikkeling gevolgen voor het landbouwkundig gebruik en de verkaveling?'.
- **Recreatie:** 'In hoeverre worden bestaande recreatiewaarden aangetast en worden er nieuwe mogelijkheden gecreëerd voor diverse vormen van recreatie?'.
- **Duurzaamheid:** 'Wordt er gebruik gemaakt van duurzame materialen?'.
- **Toekomstvastheid:** 'Is de ingreep ook bij toekomstige ontwikkelingen een goede ingreep?'.

Op basis van aanvullend onderzoek:

- **Natuur:** 'Is er sprake van verlies of aantasting van beschermde natuurgebieden?', 'worden er beschermde soorten verstoort?', 'leidt de ontwikkeling tot barrièrewerking en versnippering' en 'wat zijn de ecologische potenties?'.
- **Veiligheid:** 'Realiseert de inrichting de gewenste waterstandverlaging van 5,5 cm?', 'wat is de robuustheid van de veiligheidsmaatregelen?' en 'in hoeverre heeft de inrichting een negatief effect op de stabiliteit van de dijken?'.

- **Scheepvaart:** 'Wat is het effect van de inrichting op sedimentatie?', 'treden er hinderlijke dwarsstromen op?' en 'worden er belangrijke zichtlijnen voor beroepsvaart belemmerd?'.
- **Bodem:** 'In welke mate is er aantasting van het bodemprofiel?', 'wijzigt de bodemkwaliteit van het plangebied?' en 'hoeveel grond dient er te worden getransporteerd en wat is de grondbalans?'.
- **Water:** 'Wat is het effect op de grondwaterstromen, de binnendijkse kwel en de kwaliteit van het grondwater?'.
- **Kosten aanleg en beheer:** 'Wat zijn de kosten van de inrichting en het beheer?'

5 Hoe ziet het vervolg eruit?

5.1 De formele procedurestappen

Het maken van de definitieve plannen voor de herinrichting van de Heesseltsche Uiterwaarden zal op hoofdlijnen de stappen uit de m.e.r.-procedure en de bestemmingsplanprocedure volgen. Zoals in hoofdstuk 1 al aangegeven, bestaat de m.e.r.-procedure uit de volgende stappen:

- Het opstellen en publiceren van de startnotitie;
- Het ter inzage leggen van de startnotitie en inspraak op de inhoud ervan;
- Het advies vragen aan de commissie m.e.r. en andere adviseurs over de aanpak van het m.e.r. onderzoek (de richtlijnen);
- Het vaststellen van de richtlijnen voor het MER door bevoegd gezag (in dit geval de gemeenteraad van Neerijnen);
- Het opstellen van het MER (milieueffectrapport);
- Het ter inzage leggen van het MER: om derden de mogelijkheid te geven het MER inhoudelijk te toetsen. Dit zal samen met het ter inzage leggen van het voorontwerp-bestemmingsplan gebeuren;
- het toetsen van het MER door de commissie m.e.r..

Parallel aan het opstellen van het MER wordt een voorontwerp-bestemmingsplan opgesteld. Dit voorontwerp wordt samen met het MER ter inzage gelegd. Nadat het voorontwerpbestemmingsplan en het MER ter inzage hebben gelegen en zijn getoetst, wordt de bestemmingsplanprocedure gevolgd. Hiertoe wordt eerst een ontwerp-bestemmingsplan vastgesteld, gebaseerd op het voorontwerp-bestemmingsplan en het MER. Nadat het ontwerp-bestemmingsplan weer ter inzage heeft gelegen, maakt de gemeente Neerijnen het bestemmingsplan definitief en stelt deze vast.

5.2 Het opstellen van het MER

De eerste stap in de procedure nadat de startnotitie in procedure is gebracht, is het opstellen van het MER. Hiertoe worden de volgende stappen doorlopen:

1. het uitvoeren van onderzoek, zoals ecologisch onderzoek, bodemonderzoek, etc.
2. het uitwerken van de alternatieven in een ontwerp, beheer en kostenraming
3. het vaststellen van de effecten van de alternatieven
4. het kiezen van een voorkeursalternatief
5. het opstellen van het MER

Het MER is een besluitMER (zie ook hoofdstuk 1). De te doorlopen stappen zullen in nauwe samenspraak met de projectgroep, adviesgroep en de direct belanghebbenden uitgevoerd worden. Hoewel met de werkzaamheden reeds vanaf de zomer 2009 wordt gestart, zijn met name de resultaten vanuit de inspraak en richtlijnen richtinggevend voor de inhoud van deze stappen. Zij worden daar op afgestemd.

Bronnen

De Klinker Milieuadviesbureau, Historisch onderzoek, boor- en bemonsteringplan, Projectgebied Heesseltsche Uiterwaarden, rapportnummer 000114HW.010. December 2000.

Deltacommissie (2008). Samen werken met Water. Bevindingen van de Deltacommissie 2008.

Derksen, C.G. (2003). Onderzoek naar de belevingswaarden van de Heesseltsche Uiterwaarden.

Jans, L. (2000). Inrichtingsplan Heesseltsche Uiterwaarden, ecologische verkenning Fase 1 RIZA werkdocument 2000.173x.

Ministerie van V&W (2008). Ontwerp Nationaal Waterplan.

Provincie Gelderland (2003). Gebiedsplan Natuur en Landschap.

Provincie Gelderland (2009). Natuurbeheerplan Gelderland.

Rijkswaterstaat Oost Nederland (2008). Heesseltsche Uiterwaarden. Toelichting op het Compromisplan 2008.

RIZA, Resource Analysis, ARCADIS (2002). Startnotitie Milieueffectrapportage. Herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden.

Zijlstra, et al. (2003). Update ecologische verkenning Heesseltsche Uiterwaarden. RIZA werkdocument 2003.218x.

Bijlage A Besluit-m.e.r.-procedure

BA.1 Procedure op hoofdlijnen

Op hoofdlijnen bestaat de besluit-m.e.r.-procedure uit de volgende stappen:

- opstellen startnotitie door initiatiefnemer;
- indienen startnotitie bij bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 1 Wet Milieubeheer);
- versturen startnotitie naar Commissie m.e.r. en wettelijke adviseurs door bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 3 Wet Milieubeheer);
- publicatie en tervisielegging startnotitie door bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 4 Wet Milieubeheer);
- indien het bevoegd gezag zelf initiatiefnemer is, deelt het dit mee aan de Commissie m.e.r. en wettelijke adviseurs (artikel 7.13, lid 1 Wet Milieubeheer);
- inspraak ten behoeve van de richtlijnen voor het MER; in de inspraakperiode, die 6 weken duurt, kan een informatie- / inspraakavond worden gehouden (artikel 7.14, lid 4 Wet Milieubeheer);
- advisering (o.a. door landelijke Commissie voor de milieueffectrapportage en wettelijke adviseurs) over de richtlijnen; dit resulteert in een advies van de Commissie voor de inhoud van de richtlijnen (artikel 7.14, lid 2 Wet Milieubeheer);
- vaststellen richtlijnen voor het opstellen van het MER; als het ware de inhoudsopgave voor het MER. Deze richtlijnen worden vastgesteld door bevoegd gezag (artikel 7.15, Wet Milieubeheer);
- opstellen MER en van de (concept-)ontwerpen van de besluiten die mede op basis van het MER zullen worden genomen (artikel 7.9 en 7.10 Wet Milieubeheer);
- indienen MER en (concept-)ontwerpbestemmingsplan bij bevoegd gezag;
- aanvaarden (artikel 7.18 lid 1 Wet Milieubeheer), bekendmaken en ter visie leggen van het MER (artikel 7.20 lid 2 Wet Milieubeheer) en (concept-)ontwerpen van de besluiten door het bevoegd gezag).
- toetsen van het MER door de Commissie m.e.r. (artikel 7.26 Wet Milieubeheer);
- betrekken van het MER en de resultaten van inspraak en advies bij het nemen van de besluiten (artikel 7.35 en 7.37 Wet Milieubeheer);
- evalueren van de effecten (artikel 7.39 Wet Milieubeheer); en zonodig nemen van aanvullende maatregelen of aangepaste besluiten (artikel 7.42 Wet Milieubeheer).

BA.2 Startnotitie m.e.r.

De startnotitie m.e.r. is de eerste stap in de besluit-m.e.r.-procedure. Hiermee kondigt de initiatiefnemer de voorgenomen activiteit officieel aan. De startnotitie dient om richting te geven aan het milieueffectrapport (MER). Conform artikel 2 van het Besluit startnotitie milieueffectrapportage [VROM, 2008] zijn de volgende onderwerpen beschreven:

- beschrijving probleem- en doelstelling van de voorgenomen activiteit;
- beschrijving van genomen en te nemen besluiten;
- globale beschrijving van het studiegebied;
- beschrijving van de voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven en varianten;
- globale beschrijving van de te verwachten gevolgen voor het milieu;
- globale beschrijving van de procedurele aspecten.

BA.3 Inspraak op de startnotitie

De startnotitie dient om richting te geven aan het milieueffectrapport (MER). Inspraakreacties op de startnotitie en de adviezen van wettelijke adviseurs vormen de basis voor de richtlijnen voor het MER. In de richtlijnen wordt aangegeven 'wat en hoe' in het MER aan de orde moet komen.

Het openbaar maken van deze startnotitie door bevoegd gezag vormt het begin van de m.e.r. procedure. De startnotitie ligt gedurende zes weken ter visie. Gedurende deze periode kan eenieder reageren op de startnotitie. Wensen en/of suggesties over de richtlijnen kunnen bij het bevoegd gezag worden ingediend. Tijdens de inspraakperiode kan een informatie- en inspraakbijeenkomst worden gehouden. Tijdens deze bijeenkomst kunnen ook mondelinge reacties worden gegeven.

Door het bevoegd gezag wordt de startnotitie gezonden aan de Commissie voor de milieueffectrapportage met het verzoek om een advies voor richtlijnen op te stellen ten behoeve van de inhoud van het MER. De Commissie voor de m.e.r. heeft daartoe tot uiterlijk 9 weken na de openbare kennisgeving van de startnotitie de gelegenheid. Bevoegd gezag stuurt de startnotitie tevens naar de wettelijke adviseurs met het verzoek om een advies. De Commissie voor de m.e.r. betreft in haar advies voor richtlijnen de reacties van de insprekers en adviseurs.

De richtlijnen voor de inhoud van het MER worden uiterlijk 13 weken na de openbare kennisgeving door het bevoegd gezag vastgesteld. Daarbij wordt rekening gehouden met het advies van de Commissie voor de m.e.r. en met de ingekomen reacties en de adviezen van de wettelijke adviseurs.

BA.4 Het opstellen van het MER

Aan de hand van de richtlijnen wordt het MER opgesteld. Conform artikel 7.10 van het besluit m.e.r. [VROM, 2008] bevat een MER tenminste een beschrijving van:

- probleem en doelstelling;
- de voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten;
- genomen en te nemen besluiten;
- de huidige situatie en autonome ontwikkeling van het studiegebied;
- de effecten van de voorgenomen activiteit op het studiegebied;
- leemten in kennis en aanzet tot evaluatieprogramma;
- samenvatting.

In de periode dat het MER wordt gemaakt wordt ook gewerkt aan het opstellen van de (ontwerpen voor de) ruimtelijke besluiten over het plangebied. Het onderzoek van de milieueffecten wordt, samen met de resultaten van eventuele andere onderzoeken en de verdere uitwerking van de plannen gebruikt om keuzes te maken over de inhoud en de vorm van de ruimtelijke besluiten.

Na voltooiing wordt het MER aangeboden aan het bevoegd gezag, dat toetst of het MER aanvaardbaar is. Daarbij gaat het erom of het MER voldoet aan de richtlijnen en of het voldoende informatie bevat ten behoeve van de besluitvorming.

BA.5 Van MER naar besluiten

Na aanvaarding door het bevoegd gezag wordt het MER onderworpen aan inspraak. Deze inspraakronde is gekoppeld aan de eerste tervisielegging van de besluiten die (mede) op basis van het MER zullen worden genomen.

Het MER wordt ter toetsing aangeboden aan de Commissie voor de m.e.r. De Commissie m.e.r. brengt een toetsingsadvies uit over het MER, waarbij rekening wordt gehouden met adviezen van wettelijke adviseurs en met de inspraakreacties.

De Commissie m.e.r. geeft haar advies uiterlijk 5 weken na de dag waarop de openbare zitting wordt gehouden of na het einde van de terinzagelegging als er geen openbare zitting plaatsvindt.

Met een toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage kan Bevoegd gezag de besluiten verder in procedure brengen.

BA.6 Rolverdeling in de m.e.r procedure

Initiatiefnemer

Rol: het opstarten van de voorbereidingen om te komen tot realisatie van de gebiedsontwikkeling van Heesseltsche Uiterwaarden, waaronder het opstellen van de startnotitie en het MER.

Wie is initiatiefnemer? Rijkswaterstaat Dienst Oost-Nederland

Bevoegd gezag

Rol

- vaststellen van de richtlijnen voor het opstellen van het MER;
- beoordelen van de aanvaardbaarheid van het MER;
- vaststellen van de ruimtelijke besluiten, in dit geval de structuurvisie en het bestemmingsplan;
- diverse taken in het kader van kennisgeving, ter inzage legging e.d.;
- inwinnen van adviezen bij diverse instanties.

Wie is bevoegd gezag? Gemeenteraad van Neerijnen

Commissie voor de milieueffectrapportage

Rol:

- uitbrengen van advies aan het bevoegd gezag over de richtlijnen die het bevoegd gezag moet vaststellen (advies-richtlijnen);
- uitbrengen van advies over de juistheid en volledigheid van het MER (het toetsingsadvies).

N.B. Bij het opstellen van deze adviezen moet de commissie rekening houden met de adviezen van de wettelijke adviseurs en de overige ontvangen reacties.

Wat is de commissie voor de milieueffectrapportage?

Een bij wettelijke regeling ingestelde landelijke commissie. Deze onafhankelijke commissie bestaat uit deskundigen op uiteenlopende terreinen binnen het vakgebied milieu. Voor elke afzonderlijke m.e.r.-procedure wordt een afzonderlijke werkgroep samengesteld. De werkzaamheden van de landelijke commissie en van de werkgroepen worden ondersteund door het secretariaat van de commissie. Dit secretariaat is gevestigd in Utrecht (zie ook www.eia.nl).

Wettelijke adviseurs

- Rol:*
- uitbrengen van advies aan het bevoegd gezag over de richtlijnen die het bevoegd gezag moet vaststellen;
 - uitbrengen van advies over de kwaliteit en volledigheid van het MER.

Wie zijn de wettelijke adviseurs? Op grond van de wettelijke regeling voor de milieueffectrapportage (artikel 7.1 lid 2 Wet Milieubeheer) behoren hiertoe:

- de regionale inspecteur voor de hygiëne van het milieu van het ministerie van VROM;
- de regionale directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie van het ministerie van LNV;
- de adviseurs die krachtens de wettelijke regeling voor het tot stand komen van het bestemmingsplan als zodanig optreden;

Overigens zal het bestemmingsplan aan een aantal andere instanties worden toegestuurd ten behoeve van het voeren van overleg.

Insprekers

In de procedure van de milieueffectrapportage zijn twee momenten voorzien waarop een ieder gebruik kan maken van inspraak:

- naar aanleiding van de uitgebrachte startnotitie. Hierbij gaat het vooral om voorstellen voor de te formuleren alternatieven en voor de te onderzoeken milieuaspecten. Het bevoegd gezag zal uiteindelijk - na advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage - bepalen of de voorstellen in de definitieve richtlijnen worden opgenomen;
- naar aanleiding van het presenteren van het MER.

De inspraakmogelijkheden gaan gepaard met het ter visie leggen van de desbetreffende stukken. Het bevoegd gezag doet hiervan openbare kennisgevingen.

Het projectteam bestaat uit een consortium van Oranjewoud, HKV lijn in water en Bureau Stroming B.V.. *Oranjewoud* zorgt voor de aansturing van het project en treedt op als penvoerder, *HKV* zorgt voor een creatief rivierkundig ontwerp en *Bureau Stroming* richt zich op de ruimtelijke kwaliteit in het ontwerp.

In samenwerking zijn ze vertrouwd met elkaar en in combinatie beschikken de bureaus over een flinke ervaring op het gebied van techniek, ecologie en proces binnen een groot aantal projecten door heel Nederland.

Dit is een uitgave van

Rijkswaterstaat

Kijk voor meer informatie op
www.rijkswaterstaat.nl
of bel 0800 - 8002
(ma t/m zo 06.00 - 22.30 uur, gratis)

augustus 2009 | ON0809RE004